

Preporuke Foruma Reforma – 29. novembar 2011.

Preporuke za prepravku birackog spiska:

Jedan od osnovni problema kod organizovanje slobodni i pravedni izbora su neregularnosti na biracki spisak. Osnovni preduslov da jedna lista bude prihvatljiva je da imamo biracki spisak glasaca koji obuhvata samo one koji ispunjavaju uslove da glasaju, uskladjen sa tacnim adresama biraca kao i da smanjuje mogucnost manipulacije i izbegava potrebu za uslovno glasanje. Pored ovoga treba i kordinacija izmedju centralni i lokalni institucija i veci proctor za izazov birackom spisku.

- 1. Genralna revizija centralnog civilnog registra.** Preduzeti sveobuhvatnu reviziju koji identifikuje greske, nezadovoljavajuci procedure, stepen nepreciznosti, koliko od imena su od preminulih lica, tehnicke netacnosti, koliko biraca zive u inostranstvo, koliko su sa pogresnim adresama i drugih problemi. Takva dijagnoza bi preciznije informisao za javne politike i odlukama koje trebaju da se donese. Ako izlazi da je situacija alarmantna, to opravdava i zakonsku obavezu da gradjani o roku od godinu dana da se pojave u opstinu da ayuriraju svoje adrese.
- 2. Jedinstvenu listu ljudi i integraciju svih baza podataka.** Kosovo treba da ima integrisanu jedinstvenu listu civilnog statusa odakle i proizilazi birački spisak. Da bi kreirali jedan jedinstveni registar, prioritet bi trebalo da bude integracija baza podataka civilnog stanja i civilnog registra MUP-a pre izbora od 2013 i da se pojasni pravni osnov za to putem podzakonskih akata Zakona o građanskom statusu.
- 3. Ako se ta baza podataka ne moze biti integrisana do 2013, onda eventualno aktivna registracija biraca.** Ako MUP ne moze integrisati baze podataka i poboljšavati civilni registar do 2013, CIK moze da radi aktivno registraciju biraca (biracki spisak koji sadrzi samo imena oni registrovani u OIK da bi glasali u odredjenom vremenu). Ova opcija bi bilo skupo ali neophodno da se spreci krsenje i povrati poverenje. Zbog toga vlasti bi trebalo da se fokusiraju na popravku trenutne liste, ali ako se ne azurira, jedan aktivni system registracije i ako bi bilo skupo postao bi razumno. U ovom slucaju, CIK treba do poveca ljudske kapacitete za informativnu tehnologiju za popravku nepravilnosti i kontradiktorne podataka u civilnom ekstraktu i da prenosi te popravke kod MUP-a. Aktivna registracija bi istovremeno ispravila veliki broj netačnosti sadržanih u adresama.
- 4. Urediti i obavezati zakonom ažuriranje adresa i uskladjivanje p-kodova.** Zacrutati za prioritet usvajanje Zakona o sistemu adresa zajedno sa propratnim podzakonskim aktima i staviti ih u primeni tačnim definisanjem adresa stanovnika Kosova. Obavezati sve građane da provere i prijave tačnu adresu, ukoliko su je promenili. Istovremeno, MUP da uskladi adrese osoba sa civilnog registra sa preciznim p-kodevima da bi se olaksao odredjivanje glasacko mesto od CIK i isprave greska koja je napravljena od 2008 gde jedan p-kod dat je za celu opstinu.

- 5. Efektivan odnos izmedju opstinama I MUP.** Odeljenje za civilno stanje (MUP) da nastavi sa poboljšanjem koordinacije sa opstinskim kancelarijama za civilno stanje I da ne primi izvestaje civilnog stanja bez kopiju uverenje kao dokaz rođenja ili smrti te osobe. Za lica koja prijavljuju mrtve rođake I dostave dokumentaciju, cesto desava da opština salje izvestaj MUP-u bez priloga uverneje sto dovedi do brisanje ime tog lica samo od civilnog stanja I ne od civilnog registra koji je kasnije koriscen za izbore. Inspektoriat MUP-a treba da ide u svim opstinama na Kosovo da proveru da li su prikupljene sve smertovnice iz civilnog statusa.
- 6. Razmena informacije sa drugim organizacijama.** Odeljenje civilnog statusa da saradjuje sa Zavodom za Statistiku, Ministarstvom za rad i socijalnu zaštitu, I verskim zajednicama za prikupljanje informacija o umrelim licama koja nisu registrovana. Saradnja između ovih institucija treba da bude obavezna i treba predvideti kaznene mere za institucije koje ih ne poštuju. Dozvole za sahranu treba da se uporede sa brojem smrtovnica i podacima verskih zajednica i da se po potrebi kontaktiraju rođaci da izvade smrtovnice. Istom saradnjom mogu se sakupiti i poslednje adrese lica i da se ažuriraju u unifikovanom spisku. Razmotriti mogućnost da se pored dozvole za sahranjivanje, izdaje i smrtovnica u skladu sa postupcima koji su mnogo prostiji nego što je to slučaj sada. Verske zajednice ne bi trebalo da imaju mogućnost sahranjivanja bez dozvole za sahranu izdate od strane opštine.
- 7. Uklanjenje mrtvih sa lista.** Da se nadje mehanizmi od strane MUP-a za primenu predviđene sankcije za neprijavlivanje umrlih lica Zakonom o građanskom statusu. Treba da se ukine opštinska taksa za smertovnicu kao podsticaj za izvestavanje mrtvih. MUP da uradi jednu kampanju za registraciju umrlih lica I poboljšanje podataka o adresama i potvrđivanje podataka građana u civilnom registru. Da se predvidja jedan grejs period bez kazne za izvestavanje umrlih I posle ove periode da se predvidi jedna ozbiljna kazna.
- 8. Da se uklanjaju sa biracki spisak građani bez prava glasa.** U civilni registar su 400.000 imena vise nego gradjana koji imaju Kosovske dokumente. Zbog lakoće dobijanja dokumenata UNMIK-a u olakšanom postupku sa dva svedoka, sumnja se da postoje birači koji su dobili ovu dokumentaciju a nisu uopšte Kosovci. Za ovo neslaganje trebalo bi da se uradi jedna analiza i treba pronaći način da se sa spiska uklone lica koja nisu Kosovci a koji su ranije dobili UNMIK-ova dokumenta. Treba pružiti mogućnost raseljenim licima da glasaju i olakšati postupke za dobijanje dokumenata kao i za glasanje.
- 9. CIK da prenosi podatke u civilni registar bar dok ne bude integracija baze podataka od MUP-a.** CIK da prenese kod civilnog registra podatke o promenama boravka biraca tokom perioda usluge biraca. Jednu osobu moze biti korigirana biracko mesto za jedan izborni ciklus, ali ako ovaj podatak nije azuriran u civilni registar onda za sledece izbore ponovo bice postavljen na pogresnom lokaciju. Kada budu ispravljene adrese I kad se postavi integrisani civilni registar, gradjani, tokom period izazova biti primorani da promene svoje podatke kod Opstinske kancelarije za Civilni Status I ne kod CIK-a. U tom slučaju, CIK uzima prvobitni izvod iz civilnog registra u trenutku raspisivanja izbora i po završetku perioda biračkih usluga i perioda ulaganja prigovora na birački spisak kada i građani isprave svoje podatke pri opštini, CIK uzima konačan izvod civilnog registra.

- 10. Vreme i postupak ulaganja prigovora na spisak treba da počnu od dana raspisivanja izbora.** Ispoštovati standard Venecijanske komisije da spisak bude javan i ispoštovati smernice OEBS-a da birači imaju dovoljno vremena da razmotre ove podatke. Proglašenje biračkog spiska treba biti učinjeno javno od dana raspisivanja izbora (4-6 meseci pre dana izbora) i do 3 nedelje pre dana izbora. Van izbornog procesa, MUP treba da obelodani neke od neosetljivih podataka koji nemaju veze sa privatnošću, kao što su ime, prezime, datum rođenja i mesto rođenja koji sve vreme treba da budu javni u civilnom registru. CIK treba da se obaveže da sprovede adekvatnu kampanju na temu ažuriranja spiska.
- 11. Glasanje iz dijaspore.** Preporučeno je i očekuje se da Izborna radna grupa da preporuku da se dijaspori dozvoli da glasa na izborima za Skupštinu i eventualno na predsedničkim izborima, ukoliko se promeni zakon. Za lokalne izbore, smatra se da dijaspora nema dovoljne razloge da glasa i da je zainteresovanost istih veoma mala. Ovo čini neophodnim da se birački spisak izradi na takav način da se jasno mogu razlikovati birači koji žive unutar i van zemlje.
- 12. Izraditi poseban birački spisak za dijasporu.** Ono što je problematično jeste da od tako velikog broja naših ljudi koji žive u dijaspori, samo 5,000 glasa putem pošte. Imajući u vidu veliki broj pripadnika iz dijaspore koje figuriraju na biračkom spisku i da samo mali broj istih i glasa, javljaju se mogućnosti za manipulacijama i glasanjem u tuđe ime. U cilju izbegavanja datih problema, treba pronaći održivo rešenje. Dijaspori treba omogućiti da glasa putem posebnog biračkog spiska. Još jedna opcija jeste da se lica iz dijaspore obeleže kao takva senčenjem ili na bilo kakav jasni način na redovnom biračkom spisku, ali ovo neće eliminisati mogućnost glasanja u tuđe ime. Obavezno treba potražiti rešenje koje ne oduzima pravo glasa, ali koje istovremeno onemogućuje glasanje u tuđe ime tokom redovnog procesa glasanja.